

¿Estan en perill les pensions?

Les classes populars, amb una vida mitjana inferior, es beneficien menys de les pensions que les persones de rendes altes

És profundament injust exigir als treballadors que endarrereixin cinc anys l'edat de jubilació

VICENÇ NAVARRO*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 27.12.07

Un argument molt estès en centres financers és el que sosté que l'allargament de l'esperança de vida a Espanya està fent inviable financerament la Seguretat Social. S'assumeix que el fet que l'esperança de vida hagi crescut vuit anys durant el període 1970- 2004 implica una enorme sobrecàrrega per al sistema de pensions de vellesa, ja que aquestes hauran d'absorbir els costos de pagar les pensions vuit anys més per pensionista. És per això que proposen endarrerir cinc anys l'edat obligatòria de jubilació, i passar dels 65 als 70 anys, tal com ha fet La Caixa.

AQUESTES propostes ignoren, no obstant, que el fet que l'esperança de vida fos de 72 anys el 1970 i pugés a 80 anys el 2004 no vol dir, com constantment s'assumeix, que les persones van viure vuit anys més en el segon que en el primer any. Aquest error està basat en un desconeixement de com es calcula l'esperança de vida d'un país. Vegem-ho. Suposem que Espanya hagués tingut l'any 1970 només dos habitants. Un, la senyora Maria, que aquell any va morir als 80 anys, i l'altre, el Pepet, que va morir el mateix any que va néixer. La mitjana

d'esperança de vida a Espanya l'any 1970 hauria estat de 40 anys ($80+0:2$). Ara bé, suposem que l'any 2004, a Espanya hi hagués també només dos habitants. Un, la Rosa, la filla de la Maria, que continua morint als 80 anys, però el germà del Pepet, en lloc de morir el primer any, mor als 20 anys. L'esperança de vida mitjana en aquest cas hauria estat el 2004 de 50 anys ($80+20:2$), de manera que l'esperança de vida mitjana d'Espanya hauria crescut ni més ni menys que 10 anys durant el període 1970-2004. Però això no vol dir que la Rosa visqués 10 anys més que la seva mare. L'edat en què la Rosa va morir va ser la mateixa que la seva mare, 80 anys.

Doncs bé, el que ha passat a Espanya no és tant que la gent que va arribar a vella l'any 2004 visqui vuit anys més, sinó que la mortalitat infantil ha disminuït espectacularment durant el període 1970-2004. En realitat, l'allargament dels anys de vida durant el període 1970-2004 per a les persones que arriben als 65 anys ha estat només de quatre anys (i no de vuit anys com es diu). I, a més, mentre que el nivell de salut d'un professional universitari quan arriba als 65 anys és elevat i el seu grau de satisfacció amb la feina també, això no és així amb el personal de neteja de la Universitat, que té un nivell de salut als 65 anys semblant al que tindrà un professional universitari als 75 anys. I hi ha a Espanya moltes més feines com la del personal de neteja que com la del professional universitari. El 58% de treballadors a Espanya no disfruten amb la seva feina i la consideren repetitiva. Exigir-los que endarrereixin l'edat de jubilació cinc anys és profundament injust, la qual cosa explica la gran impopularitat d'aquesta mesura.

En realitat, cap país ha acceptat endarrerir l'edat de jubilació als 70 anys. Ni tan sols els Estats Units sota la presidència de Bush ha anat tan lluny.

Al màxim a què s'han atrevit alguns governs és a endarrerir-la fins als 67 anys. En realitat, l'existència de la mateixa edat de jubilació per a totes les classes socials i per a tots els grups ocupacionals (tal com passa avui dia) també és profundament injust. Atès que una persona pertanyent a la franja superior de renda del país viu a Espanya set anys més que una persona pertanyent a la franja inferior, resulta que les classes populars, amb una vida mitjana inferior, es beneficien menys de les pensions que les de rendes altes.

El que es requereix, per tant, no és endarrerir l'edat obligatòria de la jubilació, sinó flexibilitzar-la per tal de fer-la més equitativa. No és just que persones grans amb un alt nivell de salut i que disfruten de la seva feina hagin de passar d'un ple rendiment laboral a una activitat professional zero quan es jubilen. Aquest fenomen encobreix una discriminació contra les persones de més edat, que està prohibida a molts països. Així, als Estats Units no es pot forçar cap persona a jubilar-se per la seva edat. La jubilació és un dret, no un deure. Hi ha una llei federal en contra de la discriminació de les persones per la seva edat que prohibeix que l'edat sigui un criteri d'interrupció d'un contracte laboral o de manteniment del seu lloc de treball.

A L'ALTRE extrem, en el nivell de renda baixa, ens trobem amb la persona que realitza una feina monòtona, que té més mala salut i que s'hauria de poder jubilar fins i tot abans de complir els 65 anys, sense que aquesta jubilació li significués un descens de la seva capacitat adquisitiva. És aquest grup el que a Espanya té menys protecció durant la vellesa ja que, encara que les pensions contributives signifiquin un elevat percentatge del seu salari, aquest tendeix a ser molt baix, i com que no es corregeixen les pensions per adaptar-se a la mitjana salarial,

sinó al nivell d'inflació, resulta que disminueix el seu nivell de vida en comparació amb els seus companys, que continuen treballant. Aquesta situació és més extrema en el cas de les pensions no contributives, on el risc de pobresa és molt elevat. No és cert, per tant, el que insinuen la banca i les caixes d'estalvis espanyoles que les pensions són excessivament generoses.

* Catedràtic de Polítiques Públiques de la Universitat Pompeu Fabra.